

V.1.7. VLASTIVĚDA

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **vlastivěda** vychází ze vzdělávacího oboru **člověk a společnost**.

Vyučovací předmět **vlastivěda** svým obsahem navazuje na vyučovací předmět prvouka. Utváří a rozvíjí osobnost žáků po stránce mravní, formuje jejich vnitřní postoje k důležitým oblastem lidského života, pomáhá žákům orientovat se v mezilidských vztazích a úspěšně se zapojit do života v rodině, ve škole i ve společnosti.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu vlastivěda je členěn do těchto tematických okruhů:

- **Historie našeho národa**
- **Člověk ve společnosti**
- **Poznatky o společnosti**
- **Péče o občana**

Tematický okruh **Historie našeho národa** poskytuje žákům základní poznatky o vývoji lidstva a vlastního národa, seznamuje je s nejvýznamnějšími osobnostmi a historickými událostmi, které ovlivnily život v minulosti a mají význam i pro současnost.

V tematickém okruhu **Člověk ve společnosti** se u žáků formují sociální dovednosti a postoje potřebné k úspěšnému začleňování do společenských vztahů. Součástí vzdělávání je výchova k toleranci, respektování lidských práv, k úctě ke všem lidem a k ochraně životního prostředí a kulturních hodnot.

V tematickém okruhu **Poznatky o společnosti** žáci získávají základní vědomosti o podstatě a fungování společnosti, právech a povinnostech občanů i důsledcích protiprávního jednání.

V tematickém okruhu **Péče o občana** se žáci učí vyřizovat své osobní záležitosti, chránit své bezpečí a zdraví v běžných i krizových situacích, umět v případě nutnosti vyhledat pomoc u kompetentních osob, úřadů či pomáhajících organizací.

Vyučovací předmět **vlastivěda** se vyučuje v 7. až 10. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	7. ročník	8. ročník	9. ročník	10. ročník
Počet hodin	2	2	2	2

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **vlastivěda** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III.5.).

Výuka probíhá v kmenových třídách, ale nezanedbatelnou část výuky tvoří vycházky a exkurze zaměřené na poznávání historie i současnosti města, regionu a celého státu, práce úřadů, školských, zdravotnických i jiných institucí a poskytování služeb. Řadu sociálních dovedností a postojů potřebných k úspěšnému začlenění do společnosti si žáci osvojují při řešení reálných i modelových situací.

▣ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ **Kompetence k učení**

- motivujeme k učení, snažíme se poskytnout žákům pocit úspěchu
- rozlišujeme základní a rozšiřující učivo, přihlížíme k individuálním možnostem každého žáka
- podporujeme samostatnost a tvořivost
- vedeme žáky k osvojení obecně používaných pojmů, znaků a symbolů
- jako součást hodnocení poskytujeme návod, jak odstranit nedostatky
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace

◦ **Kompetence k řešení problémů**

- učíme žáky poznat své vlastní problémy, popsat je, svěřit se s nimi a požádat o radu
- učíme žáky přivolat pomoc v případě ohrožení vlastní nebo jiné osoby
- učíme žáky samostatně řešit běžné životní situace
- podporujeme skupinovou spolupráci při řešení problémů
- učíme žáky, jak některým problémům předcházet
- učíme žáky přijímat důsledky svého chování
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů

◦ **Kompetence komunikativní**

- vedeme žáky k osvojení základních pravidel komunikace (střídání role posluchače a mluvčího)
- učíme žáky obhajovat svůj názor společensky vhodnou formou
- klademe důraz na kulturní úroveň komunikace
- připravujeme žáky na zvládnutí komunikace v běžných situacích, při vyřizování osobních záležitostí na úřadech
- učíme žáky srozumitelné a výstižné komunikaci v krizových a život ohrožujících situacích
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií
- učíme žáky rozumět běžně používaným komunikačním symbolům

◦ **Kompetence sociální a personální**

- učíme žáky navozovat a udržovat přátelské vztahy na základě respektu, tolerance a empatie
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi
- netolerujeme projevy jakékoli nesnášenlivosti
- učíme žáky respektovat pravidla práce ve skupině
- netolerujeme nekamarádské chování a odmítnutí požadované pomoci
- učíme žáky rozpoznat, kdy někdo jiný potřebuje jejich pomoc a umět ji poskytnout
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci

◦ **Kompetence občanské**

- vedeme žáky k osvojování základních pravidel chování v rodině i ve společnosti
- vedeme žáky k pochopení nutnosti stanovení pravidel a jejich respektování
- netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel chování stanovených školním řádem ve škole i při mimoškolních akcích
- učíme žáky rozpoznávat nevhodné a rizikové chování a uvědomovat si jeho možné důsledky
- vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví
- varujeme žáky před nebezpečím různých sociálně patologických jevů a poskytujeme návody, jak se těmto nebezpečím bránit
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům
- seznamujeme žáky se základní nabídkou služeb a způsoby jejich využívání

◦ **Kompetence pracovní**

- učíme žáky pravidlům spolupráce (např. toleranci k individuálním možnostem plnění zadaných úkolů, odlišným metodám i postupům práce)
- upevňujeme v žácích vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle

- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností, vedeme žáky ke snaze odvést maximální výkon dle svých možností
- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k ind. možnostem žáka, oceňujeme snahu)
- měníme pracovní podmínky, a tak žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky
- vedeme žáky k dodržování zásad bezpečnosti, hygieny práce a ochrany zdraví nejen ve škole, ale i mimo ni

▣ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (OVO) VZDĚLÁVACÍHO OBORU ČLOVĚK A SPOLEČNOST

1. HISTORIE NAŠEHO NÁRODA

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák by měl

- 1.1. poznat rozdíly ve způsobu života pravěkých a současných lidí
- 1.2. mít základní poznatky z období počátku českého státu
- 1.3. vědět o význačných osobnostech našich dějin
- 1.4. mít představu o významných historických událostech

Učivo:

- srovnání života lidí v minulosti a v současnosti
- staré české pověsti
- život starých Slovanů
- významné osobnosti českých dějin (Karel IV, Jan Hus, Jan Žižka, Jan Ámos Komenský)
- světové války jako nevhodný způsob řešení konfliktů, nepřiměřeného projevu moci a zdroj utrpení lidí
- vznik samostatného československého státu, první prezident T. G. Masaryk
- vznik České republiky
- Evropská unie, vztahy přátelství a spolupráce mezi národy, vstup ČR do EU

2. ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák by měl

- 2.1. mít základní informace o otázkách rodinného života a rozlišovat postavení a role rodinných příslušníků
- 2.2. respektovat pravidla společenského soužití
- 2.3. uplatňovat vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích, rozlišit projevy nepřiměřeného chování
- 2.4. znát hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a být ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům
- 2.5. vědět o nebezpečích rasismu a projevech vandalismu
- 2.6. tolerovat názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti

Učivo:

- **život v rodině** – práva a povinnosti členů rodiny; rozpad rodiny a jeho příčiny, problémy neúplné rodiny
- **komunikace** – pravidla účinné komunikace, žádost o pomoc, nabídnutí pomoci, nácvik komunikace v různých životních situacích
- **základy společenského chování**
- **rozlišování vhodného a nevhodného chování** při řešení aktuálních problémů ve třídě, v modelových situacích, při sledování filmů a četbě příběhů; odpovědnost za své chování; ochrana školního majetku, projevy vandalizmu a jejich postihy
- **výchova k toleranci, přátelství a spolupráci** bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk; projevy rasismu a jejich postihy; problematika diskriminace a ochrana před diskriminací

3. POZNATKY O SPOLEČNOSTI**2. stupeň**Očekávané výstupy

žák by měl

- 3.1. znát symboly našeho státu a jeho hlavní představitele
- 3.2. být seznámen se základními právy a povinnostmi spoluobčanů
- 3.3. uvědomovat si rizika a důsledky protiprávního jednání
- 3.4. být seznámen s právy občanů ČR v rámci EU

Učivo:

- **práva a povinnosti občanů ČR** – práva a povinnosti žáka podle školního řádu, vnitřního řádu školy a pravidel práce v odborných učebnách; práva a povinnosti rodičů, ochrana práv dítěte; základní práva a povinnosti občanů ČR podle Listiny základních práv a svobod; práva občanů ČR v rámci Evropské unie
- **symboly českého státu** – vlajka, státní znak, korunovační klenoty, hymna
- **hlavní představitelé státu**
- **protiprávní jednání a jeho postihy** – příklady trestné činnosti mládeže a dospělých; postihy nevhodného a protiprávního jednání; činnost a úkoly policie a soudů; typy a úkoly nápravných zařízení pro děti a dospělé; informace o osobách a organizacích, které mohou pomoci s řešením problémů; výchova k odpovědnosti za své činy

4. PÉČE O OBČANA**2. stupeň**Očekávané výstupy

žák by měl

- 4.1. dokázat vyřizovat své osobní záležitosti, v případě potřeby požádat o radu
- 4.2. rozeznat nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy
- 4.3. vědět o možnostech sociální péče o potřebné občany
- 4.4. využívat, v případě potřeby, služeb pomáhajících organizací
- 4.5. mít osvojeny nezbytné dovednosti potřebné k ochraně osob za mimořádných událostí

Učivo:

- **vyřizování osobních záležitostí** – nákupy, lékařské ošetření, služby, reklamace, vyhledání pomoci, popis vlastních problémů a zdravotních obtíží; jednání na úřadech, práce jednotlivých odborů MěÚ

- **školství, zdravotní a sociální péče** – speciální školství, stacionáře, ústavy sociální péče, dětské domovy, domy s pečovatelskou službou, domovy pro seniory; nadace a pomáhající organizace
- **sociálně patologické jevy** – příklady sociálně patologických jevů, problematika šikany, informace o osobách a organizacích, které mohou pomoci s řešením problémů v případě ohrožení sociálně patologickými jevy; nabídka vhodných volnočasových aktivit jako prevence sociálně patologických jevů
- **řešení krizových situací** – tísňové volání, nácvik přivolání pomoci, respektování pokynů kompetentních osob, vybavení lékárničky, ošetření drobných poranění